

alles klar 1b – gramatika

Perfekt – minulý čas perfektum

Minulý čas **perfektum** označuje minulý dej, ktorý má vzťah k prítomnosti (je v prítomnosti ukončený alebo jeho následky trvajú do súčasnosti). Dnes je však tento význam oslabený a perfektum tak v podstate vyjadruje jednoducho minulý čas. Obidva minulé časy, préteritum a perfektum, sú do veľkej miery zameniteľné. V praxi sa perfektum používa predovšetkým v hovorovej reči: v otázkach, odpovediach, v rozhovoroch. Tiež sa používa pri rozprávaní (napr. udalosti z minulosti, spomienky).

Perfektum je zložený minulý čas a skladá sa z pomocného slovesa **haben** alebo **sein** a **príčastia minulého**. Pomocné sloveso **haben** sa používa vo väčšine prípadov. Perfektum s pomocným slovesom **haben** tvoria:

prechodné slovesá (tzn. také, ktoré si vyžadujú predmet vo 4. páde):

Wir haben unseren Freund in Köln besucht.

zvrtné slovesá: Ich habe mich wirklich gut erholt.

neosobné slovesá: Es hat nicht geregnet.

modálne slovesá: Nein, das haben wir nicht gedurft.

Pomocné sloveso **sein** sa používa pri neprechodných slovesách, ktoré vyjadrujú pohyb z miesta na miesto (ich bin gegangen) alebo pri slovesách, ktoré vyjadrujú zmenu stavu (er ist gestorben).

K tejto skupine patria i slovesá: **sein, werden a bleiben**.

Pomocné sloveso musí mať tvar príslušnej osoby a čísla a stojí na **druhom mieste** vo vete.

Príčastie minulé (iba jeden tvar) stojí **na konci hlavnej vety**.

Pri používaní perfekta si musíte zapamätať tvary príčastia minulého **nepравidelných** sloviess. Zoznam najviac používaných nájdete na str. 100 v učebnici 1b.

Partizip II – príčastie minulé

Tvary príčastia minulého pravidelných sloviess tvoríme tak, že ku slovesnému kmeňu pridáme predponu **ge-** a príponu **-t**, napr.:

spielen – **gespielt**

kaufen – **gekauft**

Pri slovesách, kmeň ktorých sa končí na: **-t, -d, -chn, -ffn, -tm**, tvoríme príčastie minulé pridaním prípony **-et**, napr.:

reden – **geredet**

öffnen – **geöffnet**

Nie všetky slovesá tvoria príčastie minulé pravidelne.

Príčastie minulé **nepравidelných sloviess** má väčšinou príponu **-en**, napr.:

essen – **gegessen**

trinken – **getrunken**

treffen – **getroffen**

ale:

denken – **gedacht**

bringen – **gebracht**

kennen – **gekant**

Príčastie minulé statických a dynamických slovies

Príčastie minulé **statických slovies** sa tvorí **nepravidelne**, napr.:
liegen – gelegen
hängen – gehangen

Príčastie minulé **dynamických slovies** sa tvorí **pravidelne**, napr.:
legen – gelegt
hängen – gehängt

Komposita – zložené slová

Tvorenie slov skladaním je v nemčine veľmi používaný spôsob. Skladať možno aj prídavné mená, slovesá a iné slovné druhy. Pri podstatných menách, ktoré vznikli skladaním rozlišujeme základné slovo, ktoré určuje základný význam slova a rod a určujúce slovo, na ktorom je hlavný prízvuk.

Určujúcim slovom môže byť podstatné meno:

die Reihe (určujúce) + **das** Haus (základné) = **das** Reihenhau

sloveso:

wohnen (určujúce) + **das** Zimmer (základné) = **das** Wohnzimmer

prídavné meno:

hoch (určujúce) + **das** Haus (základné) = **das** Hochhaus

a iné slovné druhy (napr. das Ausland)

Niektoré kompozitá dodatočne priberajú hlásku **(e)s** alebo **(e)n**, alebo naopak niektoré hlásky vypadávajú, napr.:

die Arbeit + das Zimmer = das Arbeitszimmer

die Reihe + das Haus = das Reihenhau

wohnen + das Zimmer = das Wohzimmer

Indefinitpronomen *man* – neurčité zámeno *man*

Neurčité zámeno **man** používame vtedy, keď podmet nie je bližšie určený alebo známy, keď nevieme alebo nechceme uviesť, o koho presne ide. Spája sa vždy so **slovesom v 3. osobe jednotného čísla** a používa sa iba v 1. páde (v ostatných pádoch sa používa tvar neurčitého zámena **einer**).

Zámeno **man** nemá v slovenčine svoj protiklad. Plní funkciu podmetu vo vetách, v ktorých nevystupuje konkrétna osoba. Do slovenčiny ho prekladáme pomocou „**sa**“, napr.:

In der Slowakei isst **man** viel Kartoffeln.

Na Slovensku sa je veľa zemiakov.

In Deutschland trinkt **man** viel Bier.

V Nemecku sa pije veľa piva.

Wie macht **man** das?

Ako sa to robí?

Alebo slovom **človek**, napr.:

Man hilft ja gern.

Človek predsa rád pomôže.

Alebo sa používa **sloveso v množnom čísle** alebo v **trpnom rode**, napr.:

Man hat ihn dort gesehen.

Videli ho tam./Bol tam videný.

Kausalsätze mit *weil* – vedľajšie vety príčinné (dôvodové) so spojkou *weil*

Po spojke **weil** sa sloveso nachádza **na konci vedľajšej vety**:

Herr Waiser kauft samstags ein, **weil** er wenig Zeit **hat**.

Ich nehme den Pulli, **weil** er mir **gefällt**.

Rovnaký význam má aj spojka **denn**, po nej ale vo vete nasleduje priamy slovosled.

Meike geht in den Laden hinein, **denn** sie will den Rock ausprobieren.

Porovnaj:

Ich nehme den Pulli, **weil** er mir gefällt.

Ich nehme den Pulli, **denn** er gefällt mir.

Objektsätze mit *das* – vedľajšie vety predmetové so spojkou *das*

Po spojke **dass** (že) sa určitý slovesný tvar nachádza na konci vedľajšej vety:

Ich glaube, **dass** die Hose zu teuer **ist**.

Der Verkäufer sagt, **dass** die Bananen aus Südamerika **kommen**.

Weißt du, **dass** sie schon wieder ein neues T-Shirt gekauft **hat**?

Ich glaube, **dass** er selten **einkauft**.

Komparation der Adjektive und Adverbien – stupňovanie prídavných mien a prísloviak

Stupňovaním prídavných mien a prísloviak sa vyjadrujú rôzne miery vlastností. Rozoznávame **tri stupne**:

positiv	komparativ	superlativ
attraktiv	attraktiver	der/die/das attraktivste
schnell	schneller	der/die/das schnellste

2. stupeň (komparatív) sa tvorí pridaním prípony **-er**.

3. stupeň (superlatív) sa tvorí pridaním prípony **-ste**, (**-este**) a stojí s určitým členom (alebo zámenom, napr. mein bestes Kleid – *moje najlepšie šaty*).

Pri porovnávaní vlastností vo vete sa používa:

v **1. stupni** (positiv) spojenie (**genau**)**so...wie**, napr.: Heute ist das Wetter **so** schön **wie** gestern.
Sabine ist **genauso** groß **wie** Gabi.

v **2. stupni** (komparativ) používame **prídavné meno v nesklonnom tvare** (dieses Buch ist besser), a slovo **als**, napr.: Ich trinke **lieber** Cola **als** Fanta.

v **3. stupni** (superlativ) sa používa tiež aj predložka **-am**, napr.: Dieser Weg ist **am** weitest**en**.

Tvar 3. stupňa prídavného mena **am....-sten**, (**-esten**) plní vo vete funkciu menného prísudku, napr.:

Eva ist **am** ältest**en**. *Eva je najstaršia*.

Toto platí aj o príslovkách, napr.:

Lea lernt **am** schnell**sten**. *Lea sa učí najrýchlejšie*.

Ak stojí prídavné meno vo funkcii prívlastku, použijeme vždy tvar **der/die/das ... -ste, (-este)**, napr.:

Tim ist **der beste** Schüler. *Tim je najlepší žiak.*

Niektoré prídavné mená a príslovky sa stupňujú **nepravidelne**. Zapamätajte si ich:

gut – besser – am besten

gern – lieber – am liebsten

viel – mehr – am meisten

Jednoslabičné prídavné mená majú často v 2. a 3. stupni prehlásku, napr.:

groß – größer – am größten

Podobne je to pri slovách: **alt, warm, stark, lang, jung, kurz, dumm**

Substantivierung von Verben – spodstatnené slovesá

Od slovesných infinitívov je možné utvoriť podstatné mená. Tie sú vždy **stredného rodu** a píšú **sa s veľkým písmenom**. Do slovenčiny sa prekladajú slovesným podstatným menom alebo opisom, napr.:

das Schwimmen – *plávanie*

das Lesen – *čítanie*

das Reiten – *jazda na koni*

Indirekte Fragesätze und Objektsätze mit **ob** – nepriame otázky a vedľajšie vety so spojku **ob**

Nepriama otázka je vlastne podradovacie súvetie, v ktorom namiesto spojok stoja opytovacie zámená (napr. **wie, was, wann, wer**) a **prísudok sa nachádza vždy na konci vedľajšej vety**, napr.:

Markus fragt, **wann** der Zug nach Salzburg abfährt.

Er möchte noch wissen, **was** die Fahrkarte kostet.

Ak v otázke **nie je opytovacie zámeno**, použijeme v nepriamej otázke spojku **ob**, napr.:

Er fragt, **ob** das ein Intercity ist.

Präpositionen mit dem Dativ und Präpositionen mit dem Akkusativ – predložky s 3. pádom a predložky so 4. pádom

Po predložkách **aus, bei, mit, nach, seit, von, zu, gegenüber** je podstatné meno (zámeno) vždy v **3. páde**.

Po predložkách **durch, für, gegen, ohne, um, entlang** je podstatné meno (zámeno) vždy vo **4. páde**.

V niektorých prípadoch sa môžu používať stiahnuté tvary, ktoré vznikajú splynutím predložky s určitým členom:

zu + dem = **zum**

zu + der = **zur**

bei + dem = **beim**

von + dem = **vom**

Wechselpräpositionen – preložky s 3. a 4. pádom

Pri preložkách **an, auf, in, neben, zwischen, vor, hinter, über, unter** je možné použiť **3. i 4. pád**, a síce nasledovne:

Na otázku **wo? (kde?)** odpovedáme **3. pádom**:

Ich war in der Schule.
Das Bild hängt an der Wand.

Na otázku **wohin? (kam?)** odpovedáme **4. pádom**:

Ich gehe in die Schule.
Das Bild hänge ich an die Wand.

Pri otázke **wo?** používame **statické slovesá**, pri otázke **wohin?** **dynamické slovesá**:

statické – liegen	dynamické – legen
hängen	hängen
sitzen	setzen (sich)
stehen	stellen

Napr.:

Die Buntstifte und Kugelschreiber **legt** sie in die Schublade.
Die Hefte **liegen** auf dem Schreibtisch.

Den Drestuhl **stellt** sie an den Schreibtisch.
Der Tisch **steht** am Fenster.

V niektorých prípadoch sa môžu používať stiahnuté tvary, ktoré vznikajú splynutím preložky a určitého člena:

an dem = **am**
in das = **ins**
in dem = **im**
auf das = **aufs**
an das = **ans**

Modalverben – modálne (spôsobové) slovesá

können (*môcť, vedieť*)
müssen (*musieť*)
wollen (*chcieť*)
mögen (*mať rád, chcieť*)
dürfen (*smieť, môcť*)
sollen (*mať povinnosť*)

Pri časovaní spôsobových slovies sú **tvary 1. a 3. osoby jednotného čísla rovnaké, 3. osoba nemá koncovku -t**: In den Winterferien kann man Ski fahren.

Er will nach England verreisen.

wollen (<i>chcieť</i>)	ich will	wir wollen
	du willst	ihr wollt
	er/sie/es will	sie/Sie wollen

sollen (mať povinnosť)

Spôsobové sloveso **sollen** vyjadruje význam *mať povinnosť, dostať niečo príkazom*. Ak chcem niekomu niečo poradiť alebo doporučiť, použijeme sloveso **sollen** iba v podmienovacom spôsobe (Konjunktiv 2), tzn. v tvare **sollte**.

Indikativ	Konjunktiv 2	Indikativ	Konjunktiv 2
ich soll	ich sollte	wir sollen	wir sollten
du sollst	du solltest	ihr sollt	ihr solltet
er/sie/es soll	er/sie/es sollte	sie/Sie sollen	sie/sie sollten

Napr.:

Du **sollst** weniger saltzen.

Der Arzt sagt, ich **soll** mehr Obst essen.

Du **solltest** nicht so viel Schokolade essen.

Máš menej soliť.

*Lekár hovorí, že **mám** jesť viac ovocia.*

Nemal/a by si jesť tak veľa čokolády.

müssen (<i>musiet</i>)	ich muss	wir müssen
	du musst	ihr müsst
	er/sie/es muss	sie/Sie müssen

dürfen (<i>smieť, môcť</i>)	ich darf	wir dürfen
	du darfst	ihr dürft
	er/sie/es darf	sie/Sie dürfen

Ak je spôsobové sloveso použité vo vete s infinitívom plnovýznamového slovesa, stojí infinitív tohto slovesa vždy na konci vety:

Ich muss morgen früh aufstehen.

In diesem Hotel darf man nicht rauchen.

Spôsobové slovesá môžu stáť vo vete aj **samostatne – bez infinitívu**, napr.:

Ich **möchte** eine Cola.

Chcel/a by som kolu.

Ich **kann** kein Wort Englisch.

Neviem ani slovo po anglicky.

Ich **muss** nach Hause.

Musím domov.

Das **darfst du nicht**.

To **nesmieš**.

Názvy štátov

Väčšina názvov štátov je **stredného rodu a bez člena**. Spájajú sa s predložkou **nach**, napr.:

Wir fahren **nach** Deutschland/Tschechien/Russland.

Názvy štátov mužského, ženského rodu a v množnom čísle sa spájajú s predložkou **in**. Musí pred nimi stáť člen, napr.:

Wir fahren **in die** Schweiz/in die Türkei/in den Iran/in die USA/in die Niederlande.